

Nr 154.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1952/53 till avlöningar till befattningshavare å lots- och fyrstaten m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under tionde huvudtiteln (punkt 58) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Lotsverket: Avlöningar till befattningshavare å lots- och fyrstaten för budgetåret 1952/53 beräkna ett förslagsanslag av 12 200 000 kronor, har Kungl. Maj:t i propositionen nr 134, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 14 mars 1952, föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordade ändringar i personalförteckningen för lots- och fyrstaten, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för lots- och fyrstaten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1952/53, dels ock till Lotsverket: Avlöningar till befattningshavare å lots- och fyrstaten för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 14 097 100 kronor.

Vidare har i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Ohlson* och *Svärd* (I: 436) och den andra inom andra kammaren av herrar *Hagberg* i Malmö och *Gustafson* i Göteborg (II: 565), hemställts, att riksdagen i anledning av föreliggande Kungl. Maj:ts proposition nr 134 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, dels att frågan om lotsavgifternas samt fyr- och båkavgifternas storlek icke måtte avgöras, förrän sådan utredning förebragts, som erfordras för ett riktigt bedömande av de ifrågasatta åtgärdernas skälighet och lämplighet, dels ock att frågan om en eventuell höjning av sagda avgifter icke måtte avgöras, förrän tillfälle beretts riksdagen att därom uttala sin mening.

Beträffande de skäl, motionärerna anförde till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen I: 436.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 9 095 000 kronor.

Inledning.

Lotspersonalen åtnjuter vid sidan av den fasta lönen särskild ersättning för utfört lotsningsarbete och för vissa andra göromål. Ersättningen för lotsning utgår enligt nuvarande avlöningssystem i form av en lotsarna

tillkommande andel i de avgifter sjöfarten har att erlægga för anlåtande av lots. Lotstaxsystemet fyller sålunda den dubbla uppgiften att vara ett instrument för att reglera lotspersonalens inkomstnivå och att ligga till grund för sjöfartsavgifternas beräkning. Sammankopplingen av lotslöner och sjöfartsavgifter har bl. a. fått till följd att lotsarnas inkomster variera avsevärt från plats till plats; de påverkas härjämte av säsong- och konjunkturväxlingar. Vidare har sammankopplingen lagt hinder i vägen för en i och för sig önskvärd förenkling av lotstaxsystemets konstruktion.

Nytt avlöningssystem för lotspersonalen m. m.

1948 års lotskommitté, som haft i uppdrag att utreda dessa frågor, har nu avgivit sitt betänkande. Kommitténs förslag går i princip ut på att det nuvarande sambandet mellan lotslöner och lotsavgifter upplöses. I syfte att ernå en utjämning av lotspersonalens inkomstnivå föreslår kommittén att den fasta avlöningen ökas; på grund av lotsningsarbetets särpräglade karaktär bör emellertid även i fortsättningen utgå en med lotsningsuppgifternas omfattning varierande särskild ersättning enligt en för detta ändamål upprättad taxa. De avgifter, sjöfarten har att erlægga för lotsning, skola beräknas efter en enhetstaxa.

Förslaget synes departementschefen i stort sett väl ägnat att läggas till grund för en omläggning av hittills tillämpat avlöningssystem för lotspersonalen. De olägenheter, som förorsakats av detta system, synas i allt väsentligt bli undanröjda, om förslaget genomföres. Departementschefen biträder sålunda i likhet med remissinstanserna de av kommittén angivna huvudprinciperna.

Höjningen av lotspersonalens fasta lön bör ske genom att berörda personalgrupper erhålla högre lönegradsplacering. Härvid böra i främsta rummet beaktas kompetenskrav, arbetsuppgifternas art och det med tjänsten förenade ansvaret. Vid avvägningen av lönegradsplaceringen bör vidare hänsyn tagas till lönesättningen för andra grupper av statstjänstemän i samband med den allmänna tjänsteförteckningsrevisionen. Med dessa utgångspunkter finner departementschefen sig kunna tillstyrka en något högre placering än den av kommittén föreslagna och ansluter sig till lotsstyrelsens förslag i ämnet. Departementschefen förordar sålunda att samtliga ordinarie lotsar — nu placerade i Ca 11 och 12 — uppflyttas till Ca 16. För lotsplatsbefälets del böra nuvarande tjänstebeteckningar, överlots och lotsförman, bibehållas. Vidare synes lönedifferentieringen mellan dessa tjänstemän böra kvarstå. Tjänsterna som överlots böra placeras i Ca 20 eller Ca 19 och tjänsterna som lotsförman i Ca 18 eller Ca 17. Departementschefen godtager kommitténs förslag beträffande tjänsternas placering vid de olika lotsplatserna. Antalet överlotsar i Ca 20 skulle härmed uppgå till 16 och antalet sådana befattningshavare i Ca 19 till 18. Lotsförmanstjänsterna i Ca 18 skulle uppgå till 25 och motsvarande tjänster i Ca 17 till 23. De extra ordinarie lotsarna, som nu äro placerade i Ce 10 eller Ce 11, böra i fortsätt-

ningen benämnas reservlotsar och vara placerade i Ce 14. Departementschefen tillstyrker slutligen även förslaget om att särskilda extra ordinarie lots-tjänster må kunna inrättas, vilkas innehavare — bortsett från anställningsformen — skola vara till fullo likställda med de ordinarie lotsarna. Tjänsterna böra placeras i Ce 16.

Vid sidan av avlöningen bör enligt kommitténs förslag särskild lotsningsersättning tillerkännas lotspersonalen. Denna ersättning bör utgå av statsmedel efter en särskild taxa. Taxan bör enligt kommittén utformas så att lotsningsersättningen i förening med den fasta lönen ger personalen en skälig inkomst samtidigt som en rättvis värdering sker av lotsningsprestationen. Löneregleringen — höjd lönegradsplacering och lotsningsersättning enligt av kommittén utarbetad taxa — innebär för lotsarna vid de lotsplatser, där personalen för närvarande är sämst ställd, genomgående en icke obetydlig förbättring av inkomstläget, medan vid sådana lotsplatser, där inkomstförhållandena äro mera gynnsamma, förbättringarna i allmänhet äro mindre eller — i några fall — helt utebli.

Taxan är så konstruerad att den lotsade väglängden och fartygets netto-dräktighet äro avgörande för ersättningens storlek. Vid avvägning av de grundbelopp, varpå taxan baserats, har kommittén utgått från 1951 års löneläge. Kommittén framhåller att lotsningsersättningen för man räknat skulle minska, därest lotspersonalen utökas i anledning av en fritidsreglering. Med hänsyn till dessa omständigheter föreslår departementschefen, att taxan räknas om, varvid grundbeloppen böra höjas med 20 procent i förhållande till kommitténs förslag. I övrigt har departementschefen intet att erinra beträffande taxans tekniska utformning.

Vad kommittén föreslagit beträffande lotsningsersättningens storlek i speciella fall, t. ex. då lotsavgift skall erläggas utan att lots anlitas eller då fartyg ingår till svensk hamn för reparation m. m. eller vid bogsering (se propositionen s. 12 och 13), föranleder icke heller någon erinran från departementschefens sida. Den intjänade lotsningsersättningen bör i form av lotslott fördelas bland personalen. Därvid bör, som kommittén föreslagit, någon inskränkning icke ifrågakomma för de befattningshavare, som vikariera å eller bestrida göromål förenade med lotstjänst. Vad kommittén i övrigt förordat beträffande ersättningens beräkning och personalens rätt till lotslott och lotslotsersättning biträdes av departementschefen. Närmare bestämmelser i ämnet förutsättas skola sammanföras till en särskild författning, utformad i huvudsaklig överensstämmelse med kommitténs förslag. Det synes böra ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda ifrågavarande föreskrifter. Om denna anordning vidtages, bör i 36 § Saar, vilken innehåller vissa detaljbestämmelser beträffande lotslott m. m., intagas endast en huvudbestämmelse om att lotspersonalen vid sidan av den fasta lönen äger uppbära lotslott och lotslotsersättning enligt de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t meddelar.

Extra ordinarie lotsar böra enligt departementschefens mening likställas

med de ordinarie lotsarna i fråga om löneavdrag. Detta kräver ändring av 27 § Saar.

Till frågan om lotspersonalens pensionsförhållanden anser departementschefen sig för närvarande icke beredd att taga ställning.

Vad beträffar från sjöfarten utgående ersättningar och förmåner för biträde av kronolots föreslår kommittén att de s. k. väntpenningarna ersättas av en väntersättning, som skall utgå av statsmedel och fördelas bland personalen på samma sätt som lotsningsersättningen. Med hänsyn till att väntersättningen kan sägas utgöra ett led i lotsningsarbetet finner departementschefen ett dylikt förfarande riktigt och förordar att förslaget genomföres. Väntersättningen föreslås skola fastställas till tre kronor för timme. — Förtöjningsersättningen synes departementschefen alltjämt böra utgå direkt till lotspersonalen. I likhet med lotsstyrelsen och lotsförbundet finner departementschefen med hänsyn till det ökade antalet större fartygsenheter rimligt att ersättningens maximibelopp höjes. För att undvika alltför stor ojämnhet lotsplatserna emellan synes departementschefen maximibeloppet icke böra överstiga 40 kronor. Det förutsättes framtida få övervägas i vad mån ändring i mättningsreglerna för nettolonnage skall föranleda ändringar i grunderna för förtöjningsersättningens beräkning. — Minimiersättningen för lotsarnas resor i vissa fall föreslås skola höjas från tre till sex kronor. — Lotsstyrelsens förslag att de s. k. budpenningarna jämväl skola tillkomma båtpersonalen anser departementschefen sig kunna tillstyrka med hänsyn till att de uppdrag, varom här är fråga, vanligtvis utföras med användande av de vid lotsplatserna stationerade tjänstebåtarna. Vid genomförande av detta förslag erfordras ett tillägg till 25 § tillägsbestämmelserna till Saar. Att meddela närmare bestämmelser angående såväl fördelningen av budpenningarna som övriga här avsedda ersättningar och förmåner förutsättes få ankomma på lotsstyrelsen efter bemyndigande av Kungl. Maj:t. Kommitténs uppfattning i hamnlotsfrågan och beträffande hemvägsersättning vid Öresundslotsning (se propositionen s. 20) delas av departementschefen.

Utbildningsarvoden till lotselever m. m.

Lotsaspirant föreslås i fortsättningen skola benämnas lotselev. Lotselev med full styrsedel bör erhålla benämningen examinerad lots. Det nuvarande systemet, enligt vilket lotselev i denna sin egenskap icke erhåller någon avlöning, är icke tillfredsställande och bidrager till att försvåra rekryteringen till lotsyrket. Departementschefen föreslår därför, att sådan befattningshavare från och med nästa budgetår tillerkännes utbildningsarvode i den mån han icke under utbildningstiden kan erhålla annan avlönad anställning, t. ex. som båtman. Arvodet föreslås skola bestämmas till i ett för allt 420 kronor för månad. Då utbildningstiden varierar avsevärt lotsplatserna emellan, bör tiden för åtnjutande av arvode fastställas av lotsstyrelsen för var och en av lotsplatserna. Vad kommittén föreslagit beträf-

fande examinerad lots' lönegradsplacering såsom extra reservlots i Cg 11 och Cg 13 bör i anslutning till vad departementschefen tidigare anfört om lönegradsplacering för reservlotsar jämkas sålunda att i stället lönegraderna 12 och 14 tillämpas.

Rörande samtliga i det föregående berörda frågor ha överläggningar ägt rum med vederbörande personalorganisationer, som därvid förklarat sig godtaga förslag av den innebörd departementschefen nu förordad.

Arbetstidsförhållanden.

I lotskommitténs uppgifter ingick också att undersöka arbetstidsförhållandena för lotspersonalen. Kommittén har funnit att det med hänsyn till arbetets skiftande karaktär och sjöfartens behov av ständig lotsuppassning icke är möjligt att genomföra en arbetstidsreglering för lotspersonalen utan högst avsevärda praktiska olägenheter. Däremot anser kommittén att i varje fall en fritidsreglering bör komma till stånd. Förslaget innebär att personalen som kompensation för sön- och helgdagstjänstgöring tillförsäkras fyra fridygn per månad. Departementschefen ansluter sig i princip till förslaget om en fritidsreglering. Antalet fridygn bör emellertid enligt departementschefens åsikt ökas till fem per månad. Bestämmelser om inskränkningar i rätten till fridygn liksom övriga vid förslagets genomförande erforderliga föreskrifter förutsätts få ankomma på lotsstyrelsen att meddela. Reformen torde få genomföras successivt allteftersom personaltillgången det medgiver.

Även för båt- och tjänstefartygspersonalen är arbetstiden för närvarande oreglerad. Lotsstyrelsen har undersökt möjligheterna att genomföra en arbetstidsreglering för dessa personalgrupper men har ansett att en sådan reglering icke är tänkbar bl. a. med hänsyn till de starka variationerna i arbetsuppgifternas art och omfattning. Styrelsen föreslår emellertid att kompensation beredes personalen — båtmän, båtstyrare, motorskötare samt personal å tjänstefartyg — dels genom särskilda arvodestillägg å lönen, dels genom en fritidsreglering. Vidare bör personalens arbetsbörda lättas genom utökning av antalet befattningshavare. Arbetstidsfrågan för berörda personalkategorier innefattar enligt vad lotsstyrelsens undersökningar ge vid handen synnerligen svårbemästrade problem. Det synes departementschefen lämpligt att frågan blir föremål för ytterligare utredning. Därest denna utredning icke hinner slutföras före den 1 juli 1952, böra emellertid de av lotsstyrelsen föreslagna åtgärderna genomföras fr. o. m. nämnda dag. Överläggningar rörande arbetstidsfrågorna ha hållits med vederbörande personalorganisationer, vilka därvid förklarat sig godtaga de anordningar departementschefen nu förordad.

Sjöfartens bidrag till det statliga lots- och fyrväsendet.

Sjöfartens bidrag till det statliga lots- och fyrväsendet utgöres huvudsakligen av lotspenningar, tillfällig lotsavgift samt fyr- och båkavgift.

procent av kostnaderna för lots- och fyrväsendet. Vidare påpekas från vissa håll att det mindre tonnage relativt sett drabbas hårdast av avgiftshöjningar; de mindre och medelstora fartygen höra i stället beredas lättnader exempelvis genom höjning av lotspliktsgränsen. Fyr- och båkavgiften anses böra avskaffas; därest detta icke låter sig göra, bör förordningen om fyr- och båkavgift överarbetas. Enligt såväl kommittéreservansens som de ifrågavarande remissinstansernas mening har kommittén icke tillräckligt utrett frågan om sjöfartsavgifternas storlek. En ny utredning anses därför böra verkställas och i avvaktan härpå inga ändringar göras i sjöfartsavgifternas storlek.

För egen del har departementschefen till en början understrukit, att sjöfartens avgifter till lots- och fyrväsendet — frånsett den år 1951 införda tillfälliga lotsavgiften — varit oförändrade sedan 1937. Redan med hänsyn till den allmänna förskjutning i prisnivån, som inträffat sedan denna tidpunkt, anser departementschefen en avsevärd höjning av avgifterna ofrånkomlig. Kommitténs förslag innebär i själva verket endast att avgifterna återställas till den under 1930-talet rådande nivån. Det lär icke med fog kunna göras gällande, framhåller departementschefen, att sjöfarten under nuvarande konjunkturer allmänt sett skulle ha sämre förutsättningar än under 1930-talet att bära avgifter, som täcka huvuddelen av kostnaderna för lots- och fyrväsendet. Departementschefen har i detta sammanhang erinrat om att fraktindex med 1938 som basår (= 100) i februari 1952 uppgick till 438.

I anledning av uttalandena om att staten och sjöfarten skola bära hälften vardera av kostnaderna för lots- och fyrväsendet framhåller departementschefen, att någon dylik princip aldrig godtagits av statsmakterna. Departementschefen kan heller icke finna, att det nu förebragts några vägande skäl för att sjöfartens andel i kostnaderna skulle begränsas till 50 procent. Det föreligger sålunda enligt departementschefens mening ingen anledning att frångå det hittillsvarande systemet, som inneburit att huvudparten av dessa utgifter fallit på sjöfarten. Departementschefen vill vidare framhålla, att de ytterligare löne- och kostnadsstegringar, som äro att vänta under innevarande år, torde få till följd att täckningsprocenten, även om de föreslagna avgiftshöjningarna genomföras, icke uppgår ens till 75 procent. Med hänsyn till nu anförda omständigheter har en avgiftshöjning av den storleksordning lotskommittén föreslagit syntts departementschefen fullt berättigad.

Med anledning av de jämförelser som gjorts med sjöfartsavgifterna i utlandet framhåller departementschefen, att det torde ligga i sakens natur att kostnaderna för lots- och fyrväsendet i Sverige bli större än i åtskilliga andra länder med hänsyn till Sveriges långa, flerstädes av skärgårdar kantade kuster. Om sjöfartens krav på säkerhetsanstalter och andra anordningar till sjöfartens tjänst skola tillgodoses, har sjöfarten också att räkna med avgifter, som äro större än i vissa andra länder. Det torde ställa sig mycket

svårt att på förhand genom utredningar fastställa hur en avgiftshöjning kan tänkas påverka de svenska hamnarnas konkurrensförmåga. Departementschefen kan icke finna befogat att ytterligare uppskjuta den sedan länge påkallade uppräknings av sjöfartsavgifterna, som erfordras för att erhålla en rimlig täckning av förevarande utgifter. Detta utgör givetvis ej hinder för att i ett förändrat konjunkturläge överväga någon lättnad i avgiftsplikten.

Vissa remissinstanser ha uttryckt farhågor för att det mindre tonnage skulle drabbas relativt hårdare av de föreslagna höjningarna än sjöfarten i övrigt. Särskilda åtgärder kunna därför påkallas för att undvika en försämring av de ekonomiska förutsättningarna för den mindre skeppsfarten. Departementschefen är sålunda beredd att biträda lotsstyrelsens förslag till avgiftsminskningar för de mindre fartygen vid färd genom Falsterbokanal. En icke ringa lättnad för här avsedda fartygskategorier skulle kunna vinnas, om gränsen för lotsplikt i enlighet med förslag från Sveriges segelfartygsförening flyttas från 100 till 300 ton. Vidare böra möjligheterna att sänka fyr- och båkavgifterna för det mindre tonnage undersökas. Dessa frågor böra enligt departementschefens mening bli föremål för ytterligare utredning. I samband härmed bör förordningen om fyr- och båkavgift underkastas en allmän översyn i syfte framför allt att förenkla förordningens tillämpning.

I avvaktan på resultatet av ifrågasatt utredning förordar departementschefen, att de ifrågasatta höjningarna av sjöfartsavgifterna provisoriskt genomföras från och med den 1 juli 1952. I fråga om uttagande av lotspenningar tillstyrker departementschefen lotskommitténs förslag med den nyss berörda jämkningen beträffande avgift vid färd genom Falsterbokanal. Höjningen av fyr- och båkavgiften synes böra genomföras i enlighet med kommitténs förslag. Då sjöfartsavgifterna vid bifall till här framlagda förslag icke komma att påverka lotspersonalens löneförhållanden, förutsättes det i fortsättningen böra ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om dessa avgifter.

Anslagsberäkningar.

I fråga om biträdestjänster vid lots- och fyrstaten föreslår departementschefen — under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört i proposition nr 14 till årets riksdag angående lönegradsplacering för viss biträdespersonal m. m. — att kontoristtjänsterna i Ca 13 omändras till kansliskrivartjänster i Ca 15 och kontorsbiträdestjänsterna i Ca 8 till kansli-biträdestjänster i Ca 11. Då innehavarna av 3 kontoristtjänster i Ca 13 redan erhållit placering som extra kansliskrivare i Cg 15 behöva medel beräknas endast för uppflyttning av 3 kontoristtjänster. För personalförstärkning vid Rönnskärs lotsuppassningsställe föreslås, att en tjänst som andre motorskötare inrättas. Vidare böra medel beräknas för 2 matrostjänster med placering i Ce 10. I fråga om båtmanstjänsterna föreslås, att ytterligare

tio sådana tjänster inrättas med placering i 11 lönegraden. En lotsförmanstjänst å övergångsstat samt tjänsterna å fyrskeppet nr 2 Hävringe föreslås skola indragas från och med nästa budgetår.

Den 6 mars 1952 har överenskommelse träffats mellan tjänsteförteckningskommittén och vederbörande personalorganisationer angående löneförhållandena för fyrpersonalen, personalen å tjänstefartyg och därmed jämställda fartyg samt båtpersonalen vid lotsplatserna. Överenskommelsen innebär förbättrade lönegradsplaceringar samt höjda fyrskepps- och enslighetstillägg. I anslutning till höjningen av dessa tillägg har överenskommit att särskild ersättning för mistsignalering icke längre skall utgå. Förslag härom har framlagts av chefen för civildepartementet i propositionen nr 107 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. Härtinnan hänvisas till nämnda proposition.

Departementschefen föreslår, att i personalförteckningen uppföres en ny maskinisttjänst i Ca 19 samt å övergångsstat en sådan tjänst i Ca 17.

För dagarvoden åt tillfälliga biträden vid lotsverket har räknats med en kostnadsökning av i runt tal 135 000 kronor. Vidare ha till arvodeshöjningar för tillsyningsmän vid obehövade fyrrar beräknats 4 000 kronor.

Den höjda lönegradsplaceringen för lotspersonalen har beräknats medföra en utgiftsökning av 821 000 kronor. Kostnaderna för vikarier i anledning av fritidsreglering för lotspersonalen torde uppgå till 600 000 kronor. Utgifterna för utbildningsarvoden till lotslever ha uppskattats till 100 000 kronor.

Höjningen av den särskilda ersättningen för lotsning har angivits medföra ett ökat medelsbehov för nästa budgetår av i runt tal 260 000 kronor.

Vidare ha kostnaderna för genomförande av lotsstyrelsens förslag till åtgärder, ägnade att förbättra arbetstidsförhållandena för båt- och tjänstefartygspersonalen, uppskattats till 940 000 kronor, däri inbegripet kostnaden för 33 båtmanstjänster. Därest möjligen en arbetstidsreglering genomföres för nämnda personal under nästa budgetår och detta medför utgiftsökningar för övertidsersättningar m. m. förutsättes anslaget i erforderlig mån få överskridas.

Utgiftsökningen i anledning av den ändrade lönegradsplacering m. m. för fyr-, tjänstefartygs- och båtpersonal, som i propositionen 1952: 107 föreslås av chefen för civildepartementet, har uppskattats till sammanlagt 548 000 kronor.

Övriga föreslagna kostnadsförändringar äro av automatisk natur.

I personalförteckningen för lots- och fyrstaten föreslås följande ändringar skola vidtagas:

6 kontorister i Ca 13 och 6 kontorsbiträden i Ca 8 utbytas mot 6 kansli-skrivare i Ca 15 respektive 6 kanslibiträden i Ca 11. 15 överlotsar i Ca 16 och 1 lotsförman i Ca 15 utbytas mot 16 överlotsar i Ca 20. 18 överlotsar i Ca 19 upptagas i stället för motsvarande antal lotsförmän i Ca 15. 3 lotsförmän i Ca 15, 18 lotsförmän i Ca 13 och 4 lotsförmän i Ca 12 utbytas

mot 25 lotsförmän i Ca 18. 23 lotsförmän i Ca 12 uppföras i Ca 17. 290 lotsar i Ca 12 samt 70 lotsar i Ca 11 utbytas mot 360 lotsar i Ca 16. 1 lotsförmän och 1 lots i Ca 12 å övergångsstat samt 1 fyrmästare i Ca 14, 1 fyrvaktare i Ca 10 och 2 fyrvaktare i Ca 9 avföras ur förteckningen. Slutligen bör i förteckningen uppföras 1 maskinisttjänst i Ca 19. En sådan tjänst i Ca 17 bör uppföras å övergångsstat.

Utskottet.

Enligt nuvarande avlöningssystem åtnjuter lotspersonalen vid sidan av den fasta lönen särskild ersättning för lotsning i form av andel i de avgifter, som sjöfarten har att erlägga för anlåtande av lots. Departementschefens förslag, som bygger på ett av 1948 års lotskommitté avgivet betänkande, innebär, att detta samband mellan lotslöner och lotsavgifter skall upplösas och att lotsningsersättning i stället skall utgå av statsmedel enligt särskild taxa. Vidare framläggas förslag om bl. a. förbättrad lönegradsplacering för lotspersonalen och om särskilda utbildningsarvoden till lotslever.

Beträffande nu berörda frågor ha, enligt vad av propositionen framgår, överläggningar ägt rum med vederbörande personalorganisationer, som därvid förklarar sig godtaga förslag av den innebörd departementschefen förordar. Utskottet har vid sin granskning av överenskommelserna i dessa avseenden funnit förslagen till fyllest motiverade och tillstyrker desamma.

Departementschefens förslag går vidare ut på att en fritidsreglering genomföres för viss personal vid lotsverket, innebärande att personalen tillerkännes fem fridygn per månad. Då enligt vad av propositionen framgår det av praktiska skäl icke går att utan högst avsevärda olägenheter genomföra en arbetstidsreglering för personalen vid lotsplatserna, synes utskottet skäl tala för bifall till förenämnda förslag, vilket alltså tillstyrkes.

Utskottet övergår härefter till frågan om sjöfartens bidrag till det statliga lots- och fyrväsendet. Dessa bidrag utgöras huvudsakligen av lotspenningar, tillfällig lotsavgift samt fyr- och båkavgift.

Det nuvarande lotsavgiftssystemet med fem lotstaxor föreslås skola ersättas av ett system med en enda taxa. Detta förslag, som synes medföra praktiska fördelar bland annat genom den förenkling av lotstaxestystemet, som därvid vinnes, ger i och för sig icke anledning till erinran.

Ifrågavarande taxeförslag innefattar beträffande lotsavgifterna en höjning med 95 procent i förhållande till gällande taxor. Om hänsyn toges till den år 1951 införda tillfälliga lotsavgiften, kan höjningen uppskattas till cirka 40 procent. Fyr- och båkavgiften föreslås uppräknad med 100 procent. Ett stort antal remissinstanser ha avstyrkt en så avsevärd höjning av avgifterna.

Enligt utskottets mening torde det vara uppenbart, att sjöfartens avgifter till lots- och fyrväsendet, som, bortsett från förenämnda tillfälliga lotsavgift, varit oförändrade sedan 1937, nu böra med hänsyn till under tiden in-

träffade prisstegringar och kostnadsökningar för statsverket höjas. Såsom departementschefen påpekat innebär förslaget i själva verket endast att avgifterna återställas till den under 1930-talet rådande nivån. Såsom lotsstyrelsen riktigt framhållit bör vid fastställande av sjöfartsavgifter i Sverige hänsyn i väsentlig mån tagas till kostnaderna för upprätthållande av erforderlig organisation av sjöfartens säkerhetsanstalter. Det torde ligga i sakens natur, att denna organisation hos oss blir jämförelsevis kostsam på grund av vårt lands långa kuster. Det kan av detta skäl vara förklarligt, att sjöfartsavgifterna i vissa andra länder äro lägre än hos oss.

Utskottet, som finner de föreslagna höjningarna av sjöfartens bidrag till kostnaderna för lots- och fyrväsendet i huvudsak väl avvägda, hyser dock betänkligheter mot kommitténs förslag beträffande det mindre tonnaget, där avgiftshöjningen kan befaras få vissa ogynnsamma konsekvenser. Utskottet vill därför helt ansluta sig till departementschefens förslag om avgiftsminskningar för mindre fartyg vid färd genom Falsterbokanalen. I syfte att ytterligare tillgodose behovet av lättnader för denna fartygsgren finner utskottet vidare välbetänkt, att frågan om viss sänkning av lotspliktsgränsen och möjligheterna till lättnader med avseende å fyr- och båkavgifterna göres till föremål för ytterligare utredning.

Med hänsyn till vad i det föregående anförts vill utskottet tillstyrka departementschefens förslag, att, i avvaktan på resultatet av ifrågavarande utredning, höjningarna provisoriskt genomföras från och med den 1 juli 1952. Såsom departementschefen förutsatt utgör ett ställningstagande nu givetvis icke hinder för att i ett förändrat konjunkturellt överväga lättnader i avgiftsplikten.

Av det anförda följer, att utskottet icke finner tillräckliga skäl föreligga att, på sätt i motionerna I: 436 och II: 565 yrkats, uppskjuta frågan om höjning av sjöfartsavgifterna, varför motionerna icke torde böra påkalla någon riksdagens åtgärd.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

I. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 436 och II: 565 godkänna vad i statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 14 mars 1952 föreslagits beträffande sjöfartens bidrag till det statliga lots- och fyrväsendet;

II. bemyndiga Kungl. Ma:t att i personalförteckningen för lots- och fyrstaten vidtaga de ändringar, som angivits i nämnda statsrådsprotokoll;

III. godkänna följande avlöningsstat för lots- och fyrstaten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1952/53:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän,	
<i>förslagsvis</i>	4 966 900

2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, förslagsvis	4 265 700
3. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie personal, förslagsvis	2 624 500
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	2 240 000
	<u>Summa kronor 14 097 100;</u>

IV. till *Lotsverket*: *Avlöningar till befattningshavare å lots- och fyrstaten* för budgetåret 1952/53 under tionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 14 097 100 kronor.

Stockholm den 16 maj 1952.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Närvarande: se under utlåtandet nr 156.

Reservationer.

1) herr *Ohlon*, fröken *Andersson*, herrar *Sundelin*, *Lundgren*, *Skoglund* i *Doverstorp*, *Malmborg* i *Skövde*, *Boman* i *Kieryd*, *Staxäng*, *Widén* och *Wedén*, vilka ansett, att utskottet bort i anledning av motionerna I: 436 och II: 565 föreslå höjning av fyr- och båkavgiften med allenast 50 procent och låta frågan om höjning av övriga sjöfartsavgifter anstå i avvaktan på ytterligare utredning och att därför

dels den del av utskottets yttrande, som på s. 10 börjar med orden »Enligt utskottets» och på s. 11 slutar med orden »riksdagens åtgärd», bort ersättas med text av följande lydelse:

»I likhet med departementschefen finner utskottet en höjning av sjöfartens bidrag till det statliga lots- och fyrväsendet vara motiverad. Däremot anser utskottet, att höjningen av sjöfartens avgifter, i varje fall intill dess kompletterande och delvis även av departementschefen förordad utredning slutförts, bör begränsas i förhållande till vad som föreslås i propositionen.

Utskottet vill erinra, att det alldeles övervägande antalet hörda remissinstanser avstyrkt avgiftshöjningar. Sålunda förordar generaltullstyrelsen, att frågan göres till föremål för ytterligare utredning. Kommerskollegium anser sig icke kunna godtaga en höjning med 100 procent av fyr- och båkavgifterna enbart på den av 1948 års lotskommitté angivna motiveringen. Enligt

utskottets mening bör avseende fästas vid kommerskollegii liksom andra remissinstansers påpekande, att avgifterna i de större svenska hamnarna redan nu i ett flertal fall äro avsevärt högre än motsvarande avgifter utomlands. Även handelskammarens i Malmö liksom Södra Sveriges stuvareförbunds yttranden att detta förhållande bidragit till att vissa svenska hamnar kommit i ett ogynnsamt konkurrensläge gentemot utländska och ha svårare att verka attraherande på den internationella transitotrafiken, anser utskottet värda beaktande. De hörda näringslivsorganisationerna ha samtliga, liksom Svenska hamnförbundet, avstyrkt avgiftshöjningar.

Med hänsyn till lotsverkets starkt stegrade kostnader vill utskottet likväl förorda en provisorisk höjning av fyr- och båkavgifterna från och med den 1 juli 1952. Höjningen bör dock begränsas till 50 procent. Utskottet har härvid beaktat även vad kommerskollegium anfört beträffande den ändring av fyr- och båkavgifterna, som måste föranledas av en eventuell svensk anslutning till 1947 års konvention angående skeppsmätning, vilken fråga kan komma att bringas under riksdagens prövning redan nästa år. Även detta utgör ett skäl för en mindre provisorisk höjning av dessa avgifter än Kungl. Maj:t föreslagit. Beträffande lotsavgifterna anser utskottet, att, då dessa provisoriskt höjdes så sent som föregående år, frågan om en ytterligare höjning av desamma bör kunna anstå till dess den av departementschefen förordade ytterligare utredningen föreligger. Enligt utskottets mening bör denna utredning även beakta lämpligheten och skäligheten av de av 1948 års lotskommitté föreslagna avgiftshöjningarna ävensom uppmärksamma dessa höjningars av olika remissinstanser berörda inverkan på konkurrensförhållandena mellan svenska och utländska hamnar.»

dels ock utskottets hemställan under I. bort hava följande lydelse:

»I. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 436 och II: 565

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att företaga en provisorisk höjning av nu utgående fyr- och båkavgifter med 50 procent från och med den 1 juli 1952;

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om ytterligare utredning efter de av departementschefen i statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 14 mars 1952 och av utskottet angivna riktlinjerna beträffande lämpligheten och skäligheten av ytterligare höjningar av sjöfartens avgifter till lots- och fyrväsendet».

2) av herr *Andersson* i Malmö.
